

Netthets

- Et arbeidsmiljøproblem

Innhold

1	Innledning	4
1.1	Hva er netthets?	4
2	Hovedfunn	5
3	Metode	6
4	Resultater	7
4.1	Hvem har svart på undersøkelsen?.....	7
4.2	Vold og trusler	8
4.2.1	Sammenheng mellom vold og trusler og antall år i arbeidslivet.....	10
4.2.2	Sammenheng mellom vold og trusler og hvor man arbeider.....	11
4.3	Hvor mange er utsatt for netthets?.....	12
4.3.1	Hvem hetser?.....	18
4.3.2	Hvordan kategoriseres netthetsen?	19
4.4	Tiltak mot netthets.....	20
4.4.1	Få anmeldelser.....	21
4.4.2	Manglende rutiner.....	23
4.5	Flere vurderer å slutte i jobben sin på grunn av netthets.....	24
5	Avslutning	26

1 Innledning

Fellesorganisasjonen (FO) er fagforeningen og profesjonsforbundet for om lag 28.000 barnevernspedagoger, sosionomer, vernepleiere og velferdsvitere. Medlemmene våre jobber ofte i yrker der man er utsatt for vold og trusler. Undersøkelser har vist at mellom 40 % og 60 % barnevernspedagogene, sosionomene og vernepleierne har vært utsatt for vold, og/eller trusler om vold, i løpet av de siste tolv månedene¹.

FO har de siste årene opplevd en økende tendens til at våre medlemmer også blir utsatt for trusler, sjikane og hatytringer på nett i forbindelse med arbeidet sitt. Dette har vært på dagsorden i norske medier vinteren 2017. Blant annet utførte Dagbladet en undersøkelse som viste at 85 av 104 barnevernstjenester meldte at sosiale medier har gjort det vanskeligere å jobbe i barnevernet. 64 av 104 meldte at sosiale medier har bidratt til flere trusler og 33 barnevernledere meldte om trusler mot ansattes egne barn.

Vi kjenner ikke til at det finnes statistikk utover dette som sier noe om omfanget på slike hendelser. Derfor har FO laget en spørreundersøkelse som kan være med på å bidra til at vi får oversikt over hvor stort dette arbeidsmiljøproblemet er. Denne rapporten gir en oppsummering av de viktigste funnene fra undersøkelsen.

Arbeid mot netthets, vold og trusler i arbeidslivet har blitt aktualisert ved at forskriftene til arbeidsmiljøloven fikk nye bestemmelser om vold og trusler 1. januar 2017². Disse bestemmelsene skal være med å sikre at arbeidstakere ikke skal utsettes vold og trusler mens de er på jobb.

1.1 Hva er netthets?

FO definerer netthets som trakassering, sjikane eller trusler om vold formidlet gjennom internett, for eksempel på egne nettsider eller i sosiale medier.

Netthets er ikke et juridisk definert begrep, og det kan være et uheldig begrep å benytte fordi det er en samlebetegnelse for flere ulike hendelser med ulik alvorlighetsgrad. Det kan spenne fra at noen sier noe negativt om deg som du ikke liker, til at du kan bli truet med å bli tatt livet av. Det kan skje en gang og det kan skje over et lengre tidsrom.

¹ <http://noa.stami.no/arbeidsmiljoindikatorer/psykososialtorganisasjonisk/vold-mobbing-trakassering/vold-og-trusler/> og http://www.faf.no/media/com_netsukii/20120.pdf

² https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2011-12-06-1357/KAPITTEL_4-2#KAPITTEL_4-2

Samlebetegnelsen «netthets» gjør at det av og til blir vanskelig å forholde seg til hva man opplever. Fellesnevneren er at det er noe som skjer på nett, og ikke ansikt til ansikt. Selv om begrepet netthets ikke er et godt begrep, har vi i undersøkelsen benyttet oss av det. Begrepet ble definert i den utsendte spørreundersøkelsen.

FO mener det er viktig å huske at en trussel er en trussel uansett hvor den blir formidlet. Det er viktig at arbeidstakere og arbeidsgivere har kunnskap om netthets, hva det er og hvordan man skal forholde seg til det. I den forbindelse har FO utarbeidet en veileder om netthets som kan lastes ned på hjemmesidene våre³.

2 Hovedfunn

- **7,5 %** av FOs medlemmer er utsatt for netthets en eller flere ganger i løpet av et år.
- Ansatte i kommunalt barnevern er de som er mest utsatt. **Nesten hver fjerde** som arbeider i kommunalt barnevern sier de i løpet av det siste året har blitt utsatt for en eller annen form for netthets.
- **Hele 65 %** av ansatte i kommunalt barnevern kjenner til at kolleger eller ledere har blitt hetset på nett.
- Nesten **hver femte** ansatte i barnevernet har vurdert å slutte på grunn av netthets.
- Av alle som er utsatt, sier **bare 17,5 %** at forholdet har blitt anmeldt til politiet.
- **Kun 15 %** sier de kjenner til at det er laget rutiner for hvordan netthets på arbeidsplassen skal følges opp.
- De som utfører netthetsen er hovedsakelig brukere/klienter og pårørende, men det er også mange anonyme hendelser.

³ <https://www.fo.no/publikasjoner/veileder-om-netthets-article12569-159.html>

3 Metode

Undersøkelsen ble sendt til et utvalg av FOs medlemmer på e-post via Questback 5. mai 2017, med frist 1. juni 2017 for å svare. To påminnelser ble sendt. Undersøkelsen ble tilsendt 18 029 av FOs medlemmer. Utvalget ble begrenset til medlemmer som var yrkesaktive. Dermed var ikke studenter og ikke-yrkesaktive medlemmer involvert. Utvalget ble også begrenset til personer som har oppgitt e-post i medlemsregisteret.

Av utvalget svarte 5394 personer, noe som gir en svarprosent på 30 %.

Spørreundersøkelsen besto av totalt 20 spørsmål. Syv spørsmål om bakgrunnen til respondentene, 12 spørsmål om deres opplevelse av netthets og ett siste spørsmål om vold og trusler generelt.

Denne undersøkelsen viser hvordan det oppleves å være utsatt for netthets. Den går ikke inn i årsakene til hendelsene som oppleves som netthets.

Takk til Cecilie Aagestad og Morten Birkeland Nielsen ved STAMI som har bearbeidet spørsmålene.

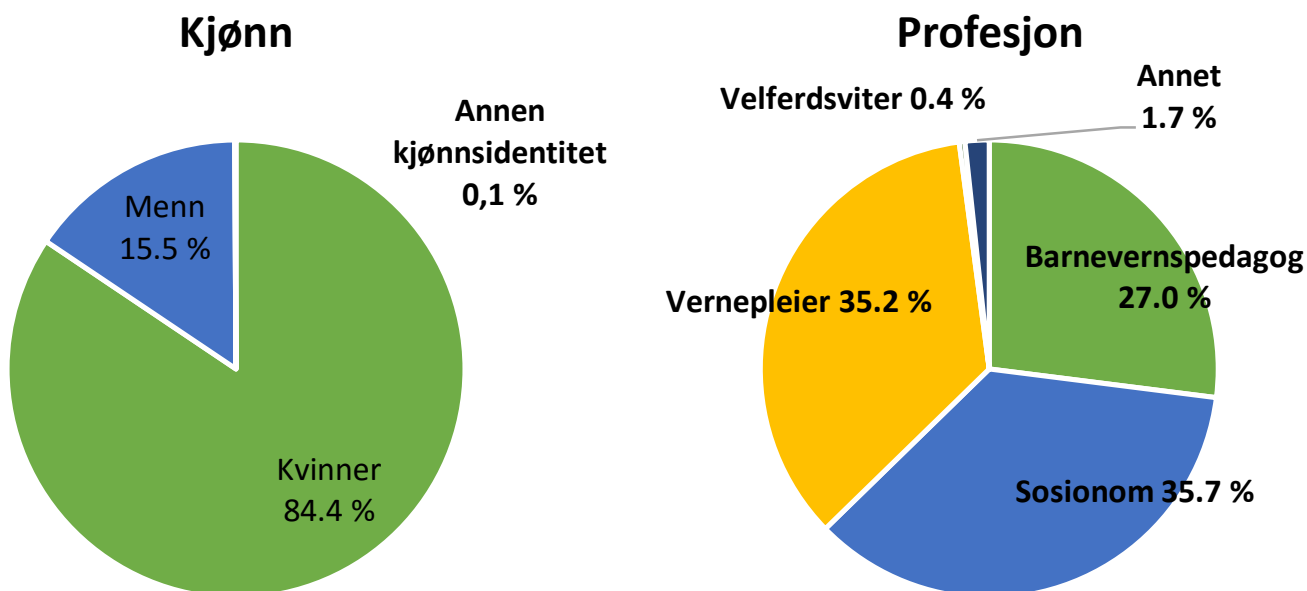
4 Resultater

4.1 Hvem har svart på undersøkelsen?

Vi ønsket å få kunnskap om bakgrunnen til respondentene for å se om det var noen sammenheng mellom alder, kjønn og antall år de har arbeidet, og hvor utsatte de var for netthets.

Respondentene ser ut til å tilsvare FOs generelle medlemsmasse når det gjelder fordeling av kjønn og profesjoner. Som Tabell 1 viser er FO en kvinnerik organisasjon, der 84,5 % kvinner, 15,5 % menn og 0,1 % med annen kjønnsidentitet har svart på undersøkelsen.

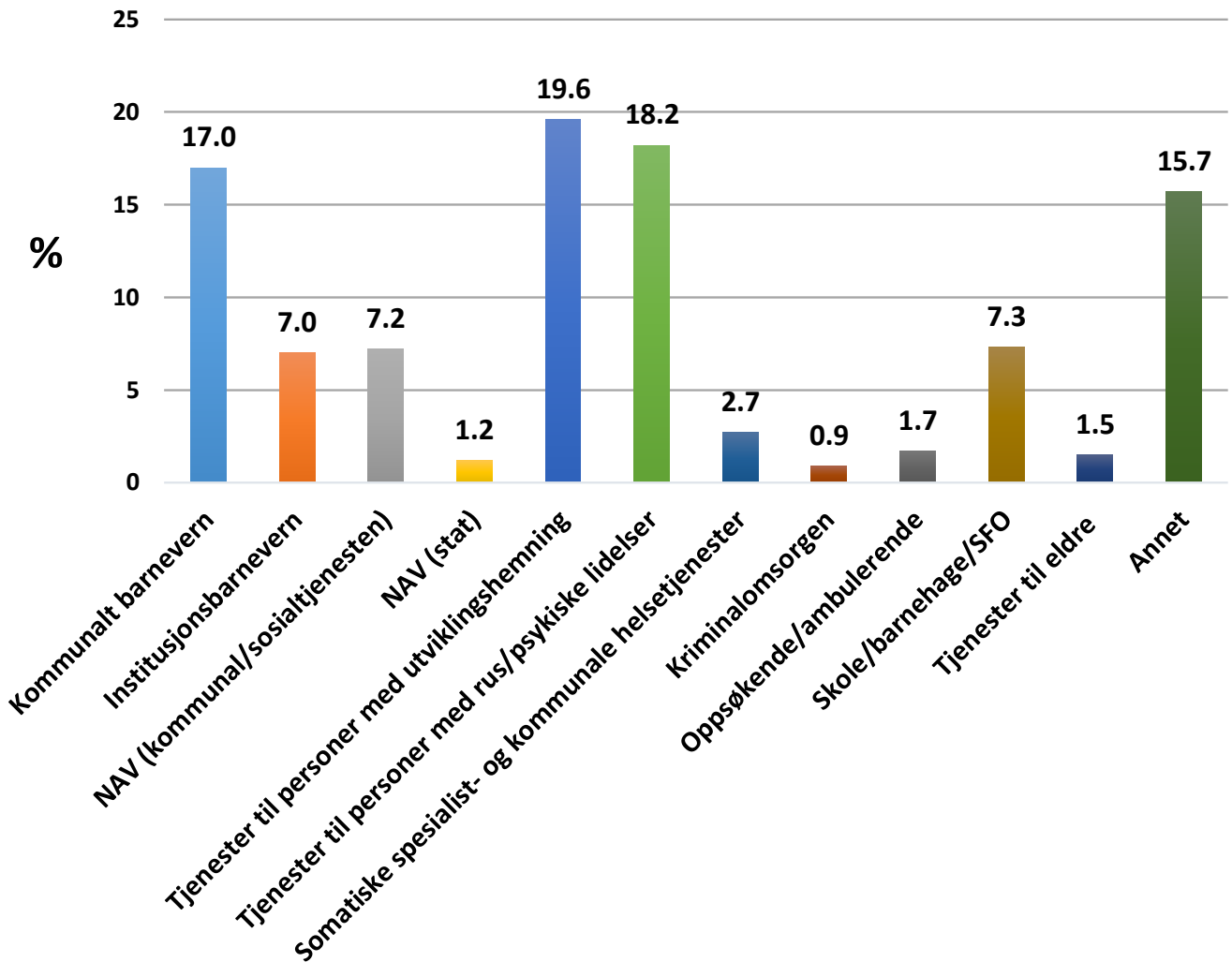
Fordelingen av profesjonstilhørighet i undersøkelsen tilsvare også medlemsmassen: 27 % er barnevernspedagoger, 35,7 % er sosionomer, 35,2 % er vernepleiere, 0,4 % er velferdsvitere og 1,7 % tilhører andre profesjoner som har fått medlemskap ved søknad om dispensasjon.

Tabell 1 - Hvem har svart på undersøkelsen – kjønn og profesjon

Om lag 30 % av respondentene var i aldersgruppa 37-47 år. Om lag 30 % var 37 år eller yngre, og de resterende 40 % var over 47 år.

Hva arbeider du med?

Tabell 2 - Hva arbeider du med? (n=5383)

Størstedelen (om lag 65 %) av respondentene er utdannet etter år 2000, og de arbeider i et bredt spekter av tjenester.

Tabell 2 viser at de største områdene er tjenester til personer med utviklingshemming (19,6 %), tjenester til personer med rus og/eller psykiske lidelser (18,2 %) og det kommunale barnevernet (17 %). 52,6 % av de spurte arbeider hovedsakelig på kontor, mens 32,9 % sier de arbeider i boligen eller på institusjon.

4.2 Vold og trusler

I undersøkelsen har vi først og fremst stilt spørsmål om netthets, men vi spurte også om medlemmene i løpet av det siste året hadde vært utsatt for vold eller trusler om vold. Her skiller vi ikke mellom ulike typer vold og trusler om vold, men det gir et bilde av hvordan arbeidsdagen til våre medlemmer er.

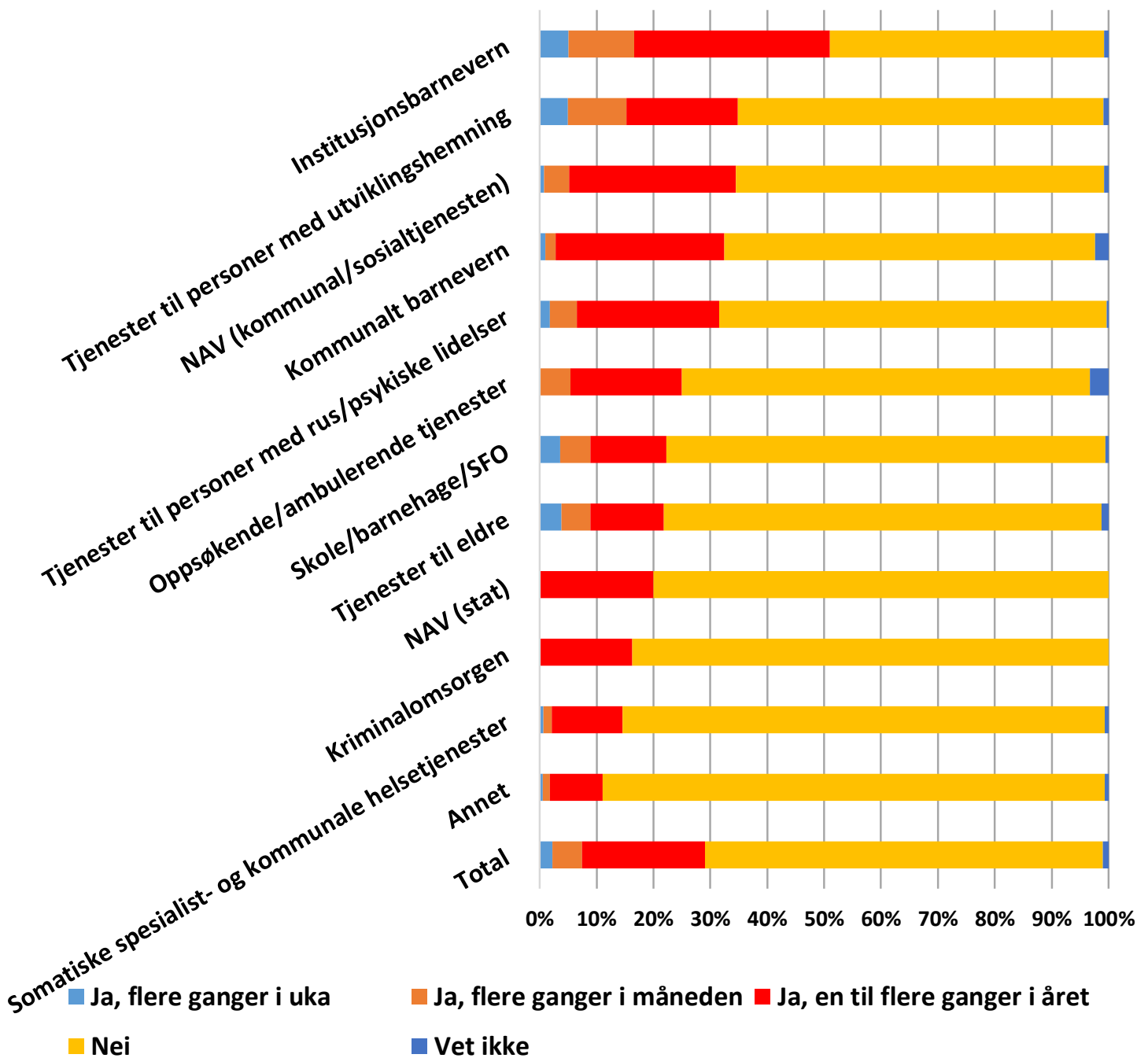

Totalt sett sier 29 % av respondentene at de i løpet av det siste året har vært utsatt for vold eller trusler om vold mer enn en gang. 21,6 % sier de har opplevd dette en eller flere ganger i året. 5,1 % opplever dette en eller flere ganger i måneden, og 2,3 % av medlemmene våre opplever det flere ganger i uka.

Det er svært store forskjeller på hvor medlemmene arbeider og hvor utsatte de er for vold og trusler om vold. I Tabell 3 har vi listet opp ulike tjenesteområder, og hvor utsatte de er for vold og trusler. Det fremkommer at over 50 % av de som arbeider i det vi kaller institusjons-barnevernet er utsatte for vold eller trusler om vold (n=377). Deretter er om lag 35 % av de som arbeider med tjenester til personer med utviklingshemning (n=1056) og 35 % av de som arbeider i kommunal side i NAV utsatte (n=385). Deretter kommer det kommunale barnevernet og tjenester til personer med rus/psykiske lidelser.

Mellom 3,6 og 5,1 % av medlemmene som arbeider i institusjonsbarnevernet, med tjenester til utviklingshemmede, tjenester til eldre og i skole/barnehage/SFO opplever ukentlig vold eller trusler om vold.

Har du blitt utsatt for vold eller trusler om vold på jobb det siste året?

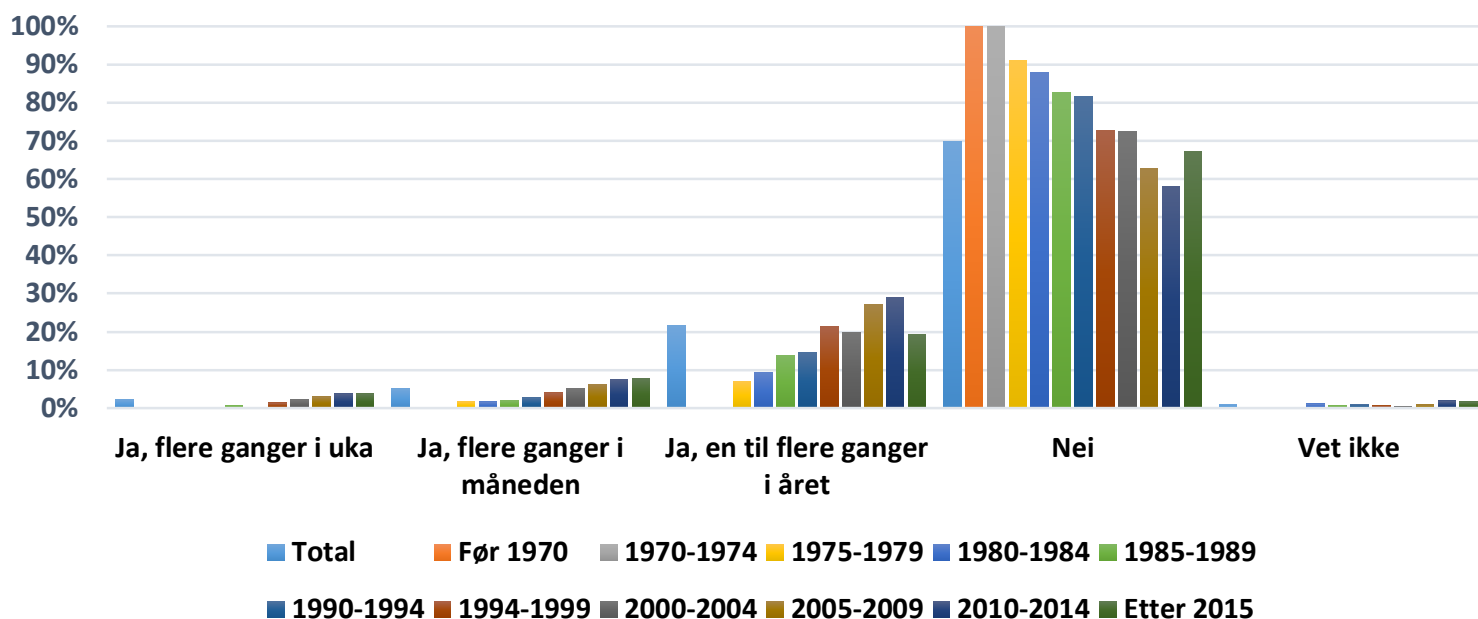
Tabell 3 - Har du blitt utsatt for vold eller trusler om vold på jobb i løpet av det siste året? (n=5355)

4.2.1 Sammenheng mellom vold og trusler og antall år i arbeidslivet

For å finne ut om det var en sammenheng mellom risiko for vold og trusler og kompetanse spurte vi i undersøkelsen om når medlemmene var ferdigutdannet. I Tabell 4 sammenligner vi utdanningsår med hvor ofte medlemmene sier de er utsatte for vold og trusler. Som tabellen viser

er det en sammenheng mellom hvor utsatte medlemmene er for vold og trusler og når de var ferdig utdannet. Det ser ut til å være en tendens at de som har vært lengst i arbeidslivet opplever mindre vold og trusler enn de som har vært kortere i arbeidslivet. Det er en tilsvarende tendens dersom vi ser på alder og risikoen for å være utsatt for vold og trusler.

Utsatt for vold eller trussel om vold - og når ferdig utdannet

Tabell 4 - Utsatt for vold eller trussel om vold - og når ferdig utdannet

Tabellen sier ikke noe om årsaken til dette, men vi kan anta at dette handler om hvor man arbeider, og hvilke stillinger og oppgaver man har, og at det er en sammenheng mellom dette og hvor lenge man har vært utdannet, og muligens alder.

4.2.2 Sammenheng mellom vold og trusler og hvor man arbeider

Det er også en sammenheng mellom hvor man arbeider og risiko for vold og trusler. 40,6 % av de som arbeider med tjenester der brukeren bor (institusjon/hjemmet) har i løpet av det siste året vært utsatt for vold eller trusler. 4,4 % har opplevd det flere ganger i uka, 9,5 % flere ganger i måneden og 26,7 % en til flere ganger i året.

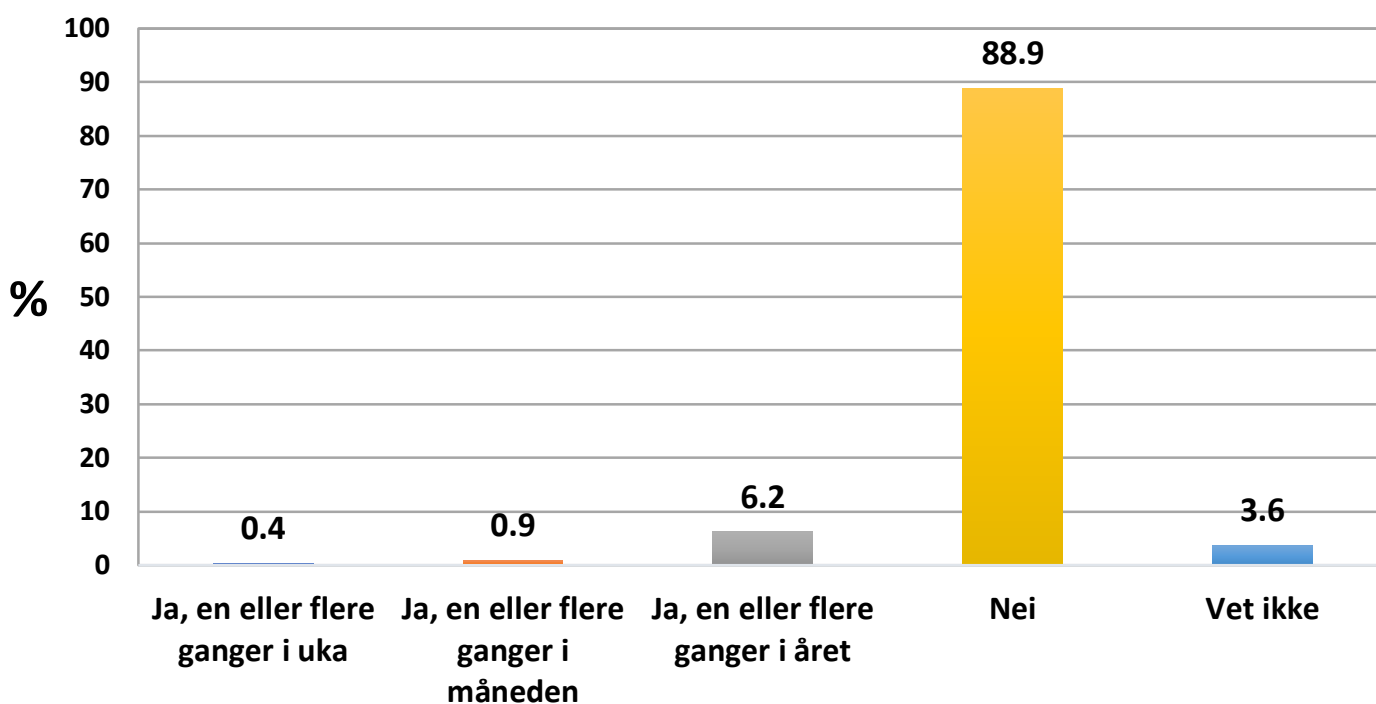
23,8 % av de som arbeider på kontor har vært utsatt for det samme. 0,8 % har opplevd det flere ganger i uka, 2,5 % flere ganger i måneden og 20,5 % en til flere ganger i året.

4.3 Hvor mange er utsatt for netthets?

Da vi spurte medlemmene om de hadde vært utsatt for netthets, svarte 88,9 % av de som svarte på undersøkelsen at de personlig ikke hadde vært utsatt for netthets (Tabell 5). Totalt sier 7,5 % sier at de har vært utsatt for netthets i løpet av det siste året. 0,4 % opptil flere ganger i uka, 0,9 % en til flere ganger i måneden, og 6,2 % hadde opplevd det en til flere ganger i løpet av året.

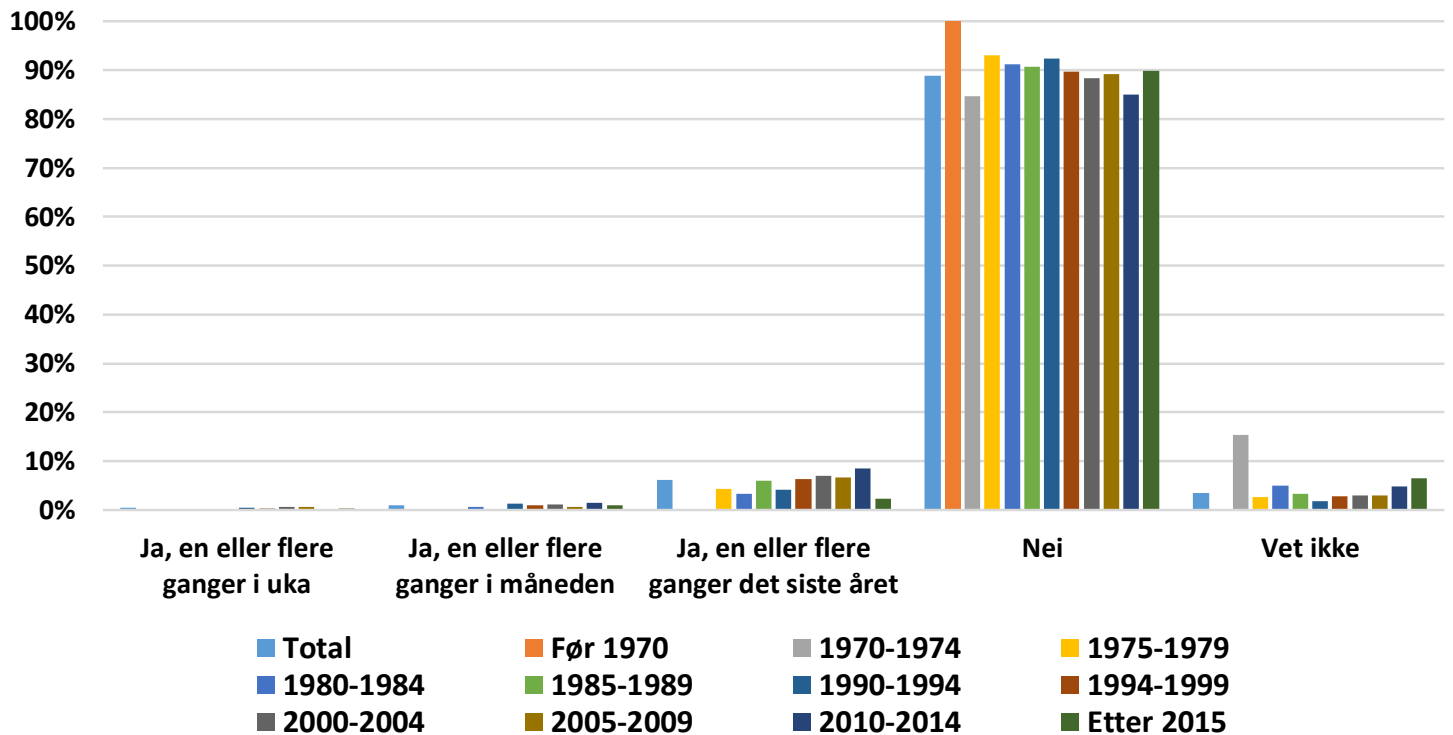
Vi kan ikke se at det er en tydelig sammenheng mellom kjønn, alder eller når respondentene var utdannet, og hvor ofte medlemmene er utsatt for netthets. Forskjellene ser ut til å være marginale, selv om det kan være en viss tendens til at flere som er nyutdannede sier de er utsatte for netthets en eller flere ganger i året, enn de som har arbeidet lengre. Vi går ikke nærmere inn på det i denne rapporten (Tabell 6).

Har du vært utsatt for netthets?

Tabell 5 - Har du vært utsatt for netthets? (n=5384)

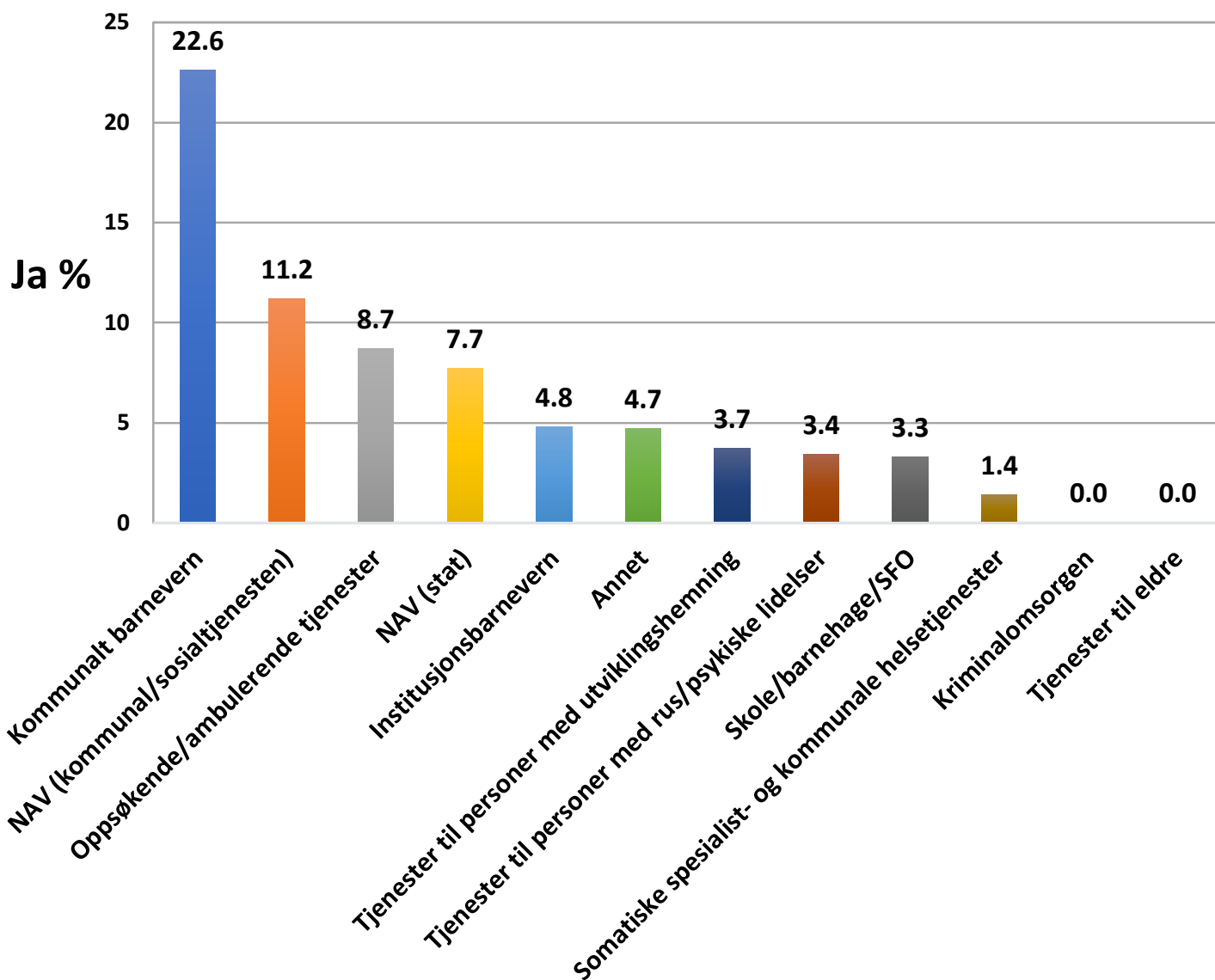
Utsatt for netthets og når ferdig utdannet

Tabell 6 - Utsatt for netthets og når ferdig utdannet

Denne undersøkelsen sier ikke noe om hvordan netthets hos medlemmene våre sammenfaller seg med andre yrkesgrupper og ulike steder å arbeide på. Vi vet ikke hva som er normalen for hvor ofte norske arbeidstakere er utsatt for netthets. Når vi ser på hva våre medlemmer arbeider med, og hvor ofte de har vært utsatt for netthets ser vi at det er svært store forskjeller mellom arbeidsstedene.

Vært utsatt mer enn en gang i løpet av året?

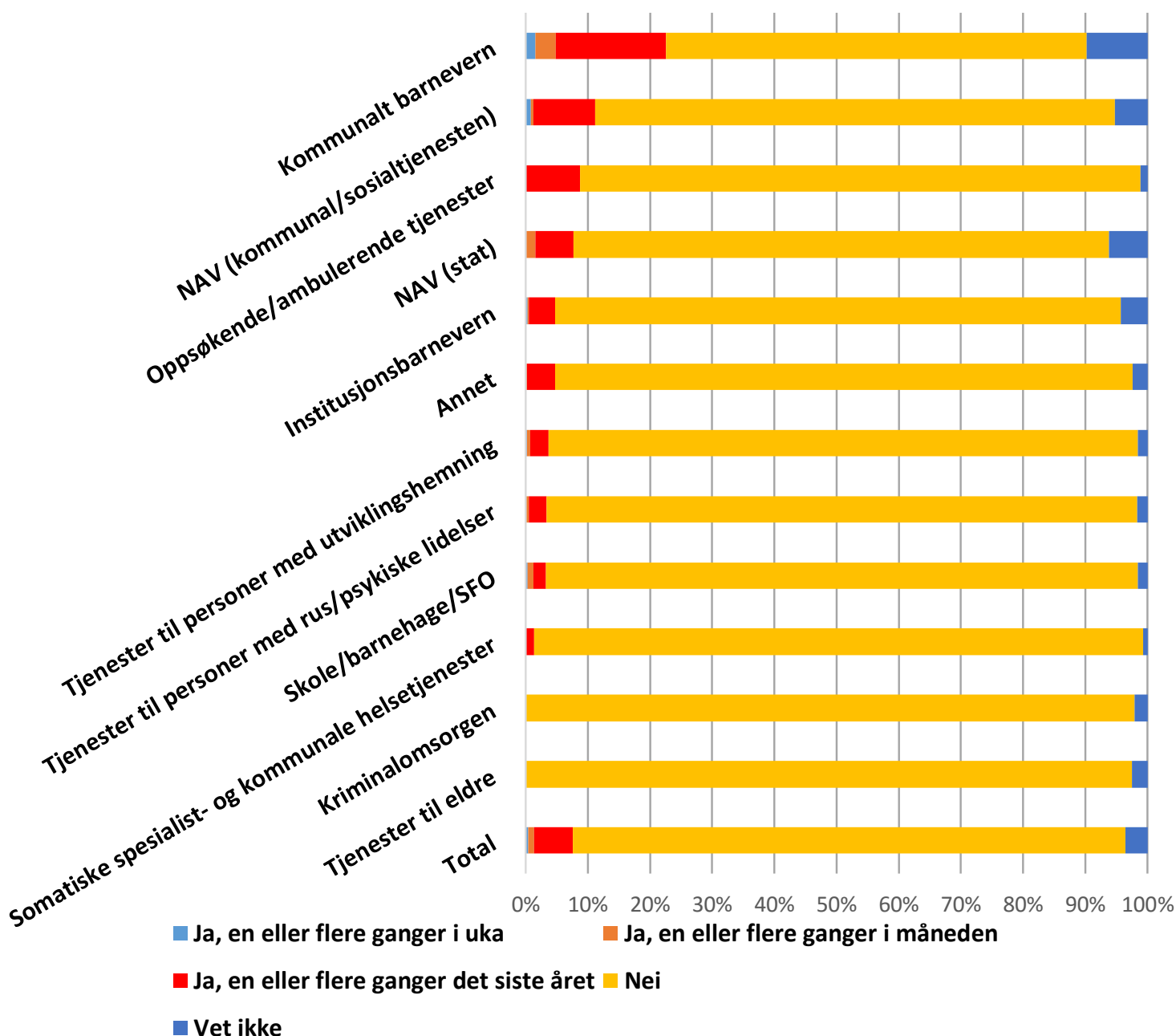
Tabell 7 - Har du vært utsatt for netthets mer enn en gang i løpet av det siste året - etter arbeidssted (%)

Det er tydelig at medlemmene som arbeider i barnevernet er spesielt utsatt for netthets. Tabell 7 viser at 22,6 % av respondentene som arbeider i kommunalt barnevern i løpet av det siste året har vært utsatt for netthets minst en gang. Det er mer enn 11 % flere enn de som sier de er utsatte for netthets og arbeider i NAV (kommunal del). Der sier 11,2 % av respondentene at de har vært utsatt for netthets en eller flere ganger i løpet av det siste året.

I Tabell 8 kommer det frem hvordan graden av for netthets varierer mellom arbeidssted og hyppighet. Her har vi listet opp hvor respondentene arbeider og hvor utsatt de er for netthets. De lyseblå feltene viser hvor mange av respondentene som sier de er utsatt for netthets mer enn en

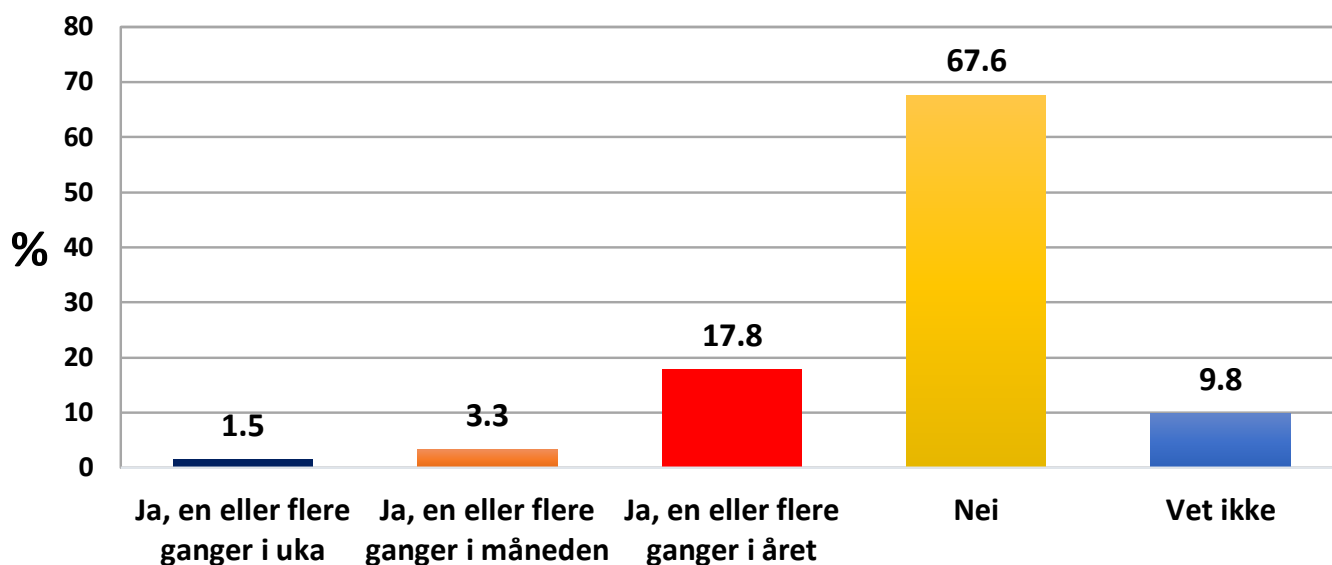
gang i uka. Oransje felt viser hvor mange av respondentene som opplever netthets mer enn en gang i måneden. Rødt felt viser hvor mange av respondentene som har vært utsatt mer enn en gang i året. Gult felt viser respondentene som ikke har opplevd netthets, og blått felt viser de som sier de ikke vet om de er utsatt for netthets.

Har du vært utsatt for netthets på grunn av jobben din det siste året?

Tabell 8 - Har du vært utsatt for netthets på grunn av jobben din det siste året?

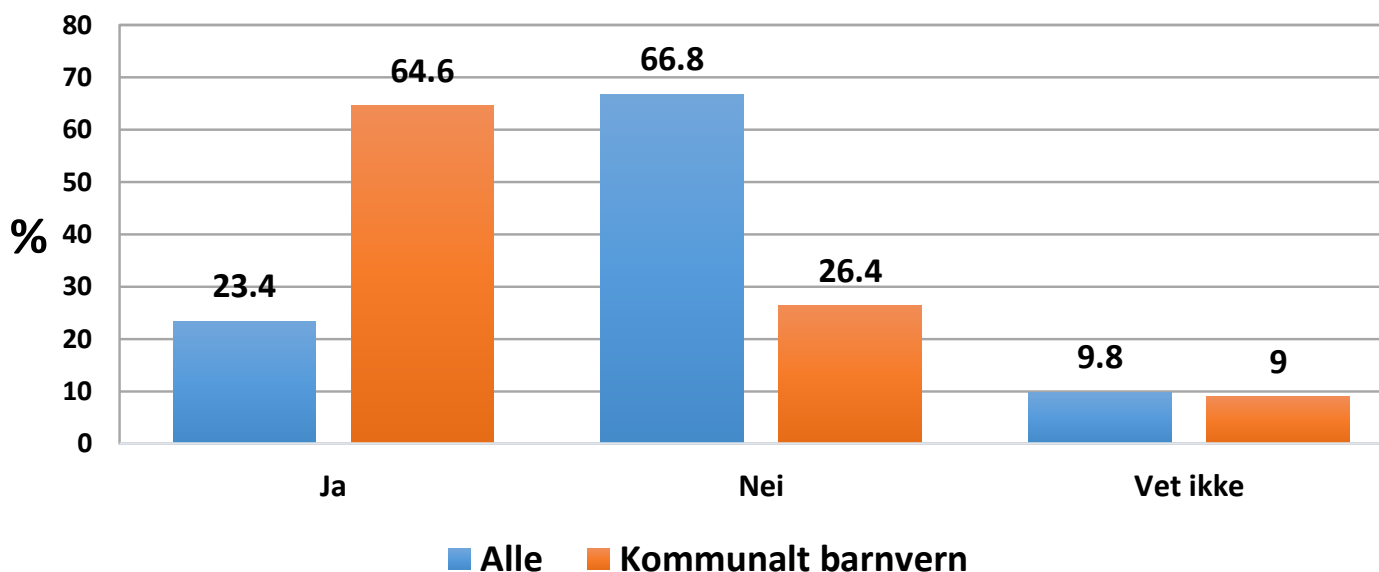
Har du vært utsatt for netthets? Respondenter i kommunalt barnevern

Tabell 9 - Har du vært utsatt for netthets på grunn av jobben din - kommunalt barnevern (n=911)

Dersom vi ser nærmere på hvor mye man er utsatt for netthets innenfor kommunalt barnevern, ser vi at 1,5 % sier de opplever det en eller flere ganger i uka (Tabell 9). 3,3 % opplever netthets månedlig og 17,8 % opplever det en til flere ganger i året (n=911). Om lag to tredjedeler har ikke vært utsatt for netthets, og 9,8 % sier de ikke vet om de har vært utsatt eller ikke.

Kjenner du til om noen av dine kolleger/ledere har vært utsatt for netthets

Tabell 10 - Kjenner du til om noen av dine kolleger/ledere har vært utsatt for netthets? (n=5363)

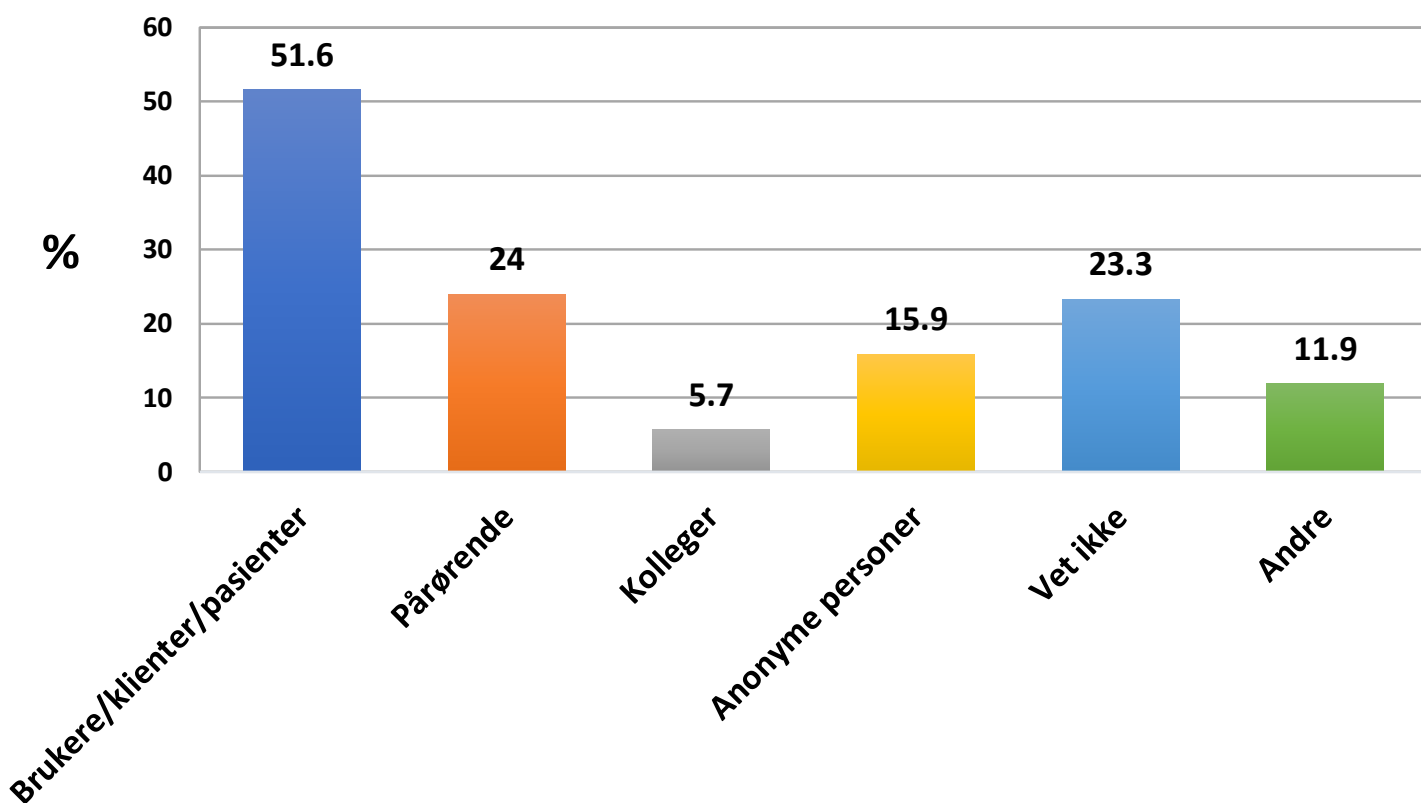
Vi spurte alle som svarte på undersøkelsen om de kjenner til om noen av kollegene eller lederne deres hadde vært utsatt for netthets. Også her blir det tydelig at ansatte i kommunalt barnevern er spesielt utsatt. 23,4 % av de spurte sier at de kjenner til at kolleger/ledere har vært utsatt for netthets. Innenfor kommunalt barnevern er det hele 66,8 % som sier de kjenner til at noen på arbeidsplassen er utsatt for netthets (Tabell 10).

I kapittel 4.2 så vi en sammenheng mellom hvor utsatt man er for vold og trusler og om man arbeider på kontor eller i hjemmet til brukeren. Det er flere som arbeider på kontor som er utsatt for netthets, enn de som arbeider i hjemmet til brukeren. 3,9 % av de som arbeider i boligen til brukeren sier de har vært utsatt for netthets, mens 12,5 % av de som arbeider på kontor sier de har opplevd det. Av de som arbeider på kontor har 0,6 % opplevd netthets en til flere ganger i uka, 1,4 % har opplevd dette en til flere ganger i måneden og 9,4 % har opplevd det en til flere ganger i løpet av året.

4.3.1 Hvem hetser?

I Tabell 11 har vi spurt de som sier de er utsatt for netthets, om hvem som står bak hetsen. Av tabellen ser vi at 51,6 % av de som er utsatt sier det er brukeren selv som står bak, mens 24 % sier at det er pårørende til brukeren som står bak. For respondentene som jobber innenfor kommunalt barnevern er tendensen den samme. Her sier 60 % at det er brukeren/klienten selv som står bak. I denne sammenhengen vil det være naturlig å tenke at det er snakk om foreldrene man arbeider med, men det vil nok variere. For de som arbeider i det kommunale barnevernet er det 22,6 % som sier de ikke vet hvem som står bak netthetsen. Det er et høyere tall enn for alle som er utsatt (15,9 %).

Hvem utsetter deg for netthets?

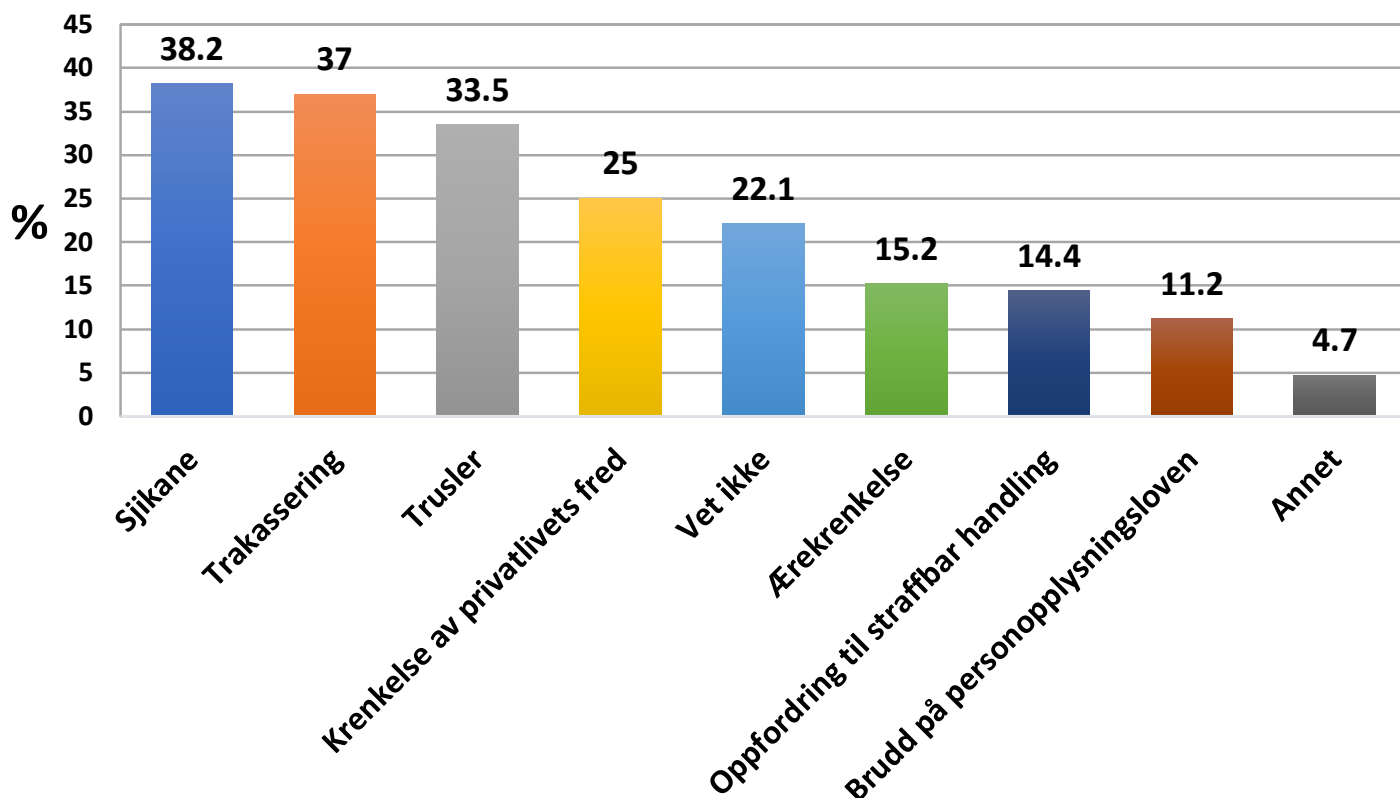

Tabell 11 - Hvem utsetter deg for netthets? (n=579)

Et noe overraskende funn er at 5,7 % sier at netthetsen kommer fra kolleger. Ingen av de som arbeider innenfor kommunalt barnevern eller NAV sier at kolleger driver med netthets. De som svarer at kolleger netthetser arbeider hovedsakelig innenfor institusjonsbarnevernet, tjenester til personer med utviklingshemming, tjenester til personer med rus/psykiske lidelser og skole/barnehage/SFO.

4.3.2 Hvordan kategoriseres netthetsen?

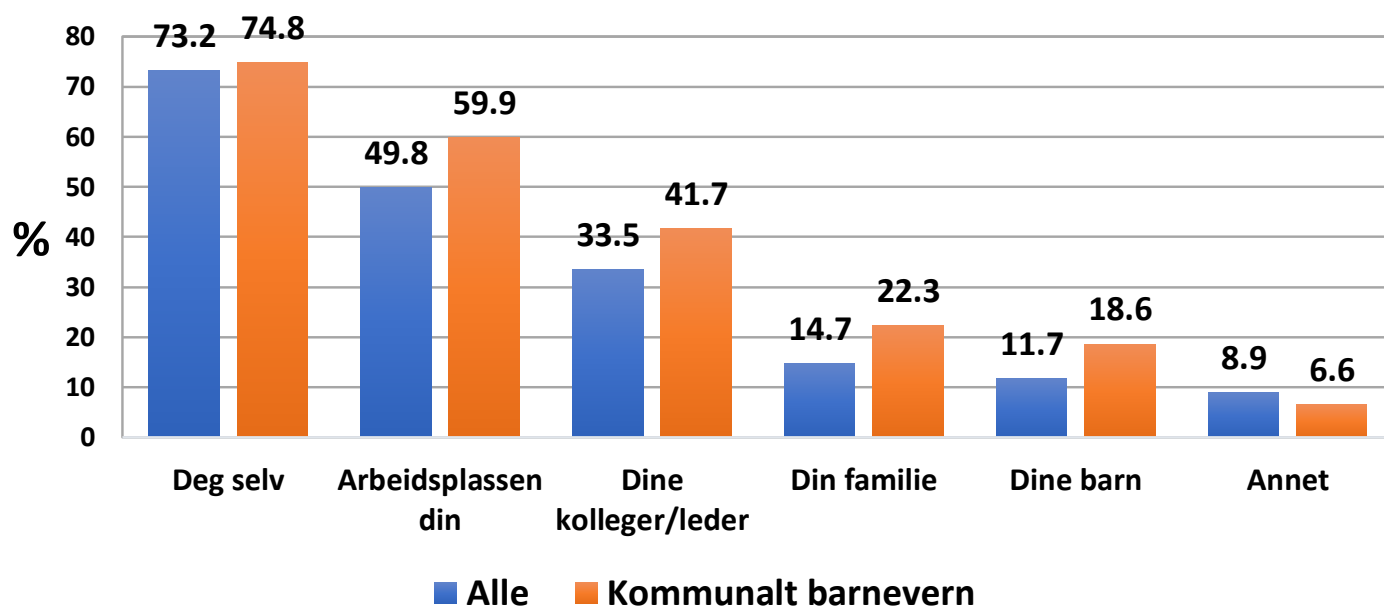
Hvordan vil du kategorisere netthetsen?

Tabell 12 - Hvordan vil du kategorisere netthetsen? (n=571)

Av de som sier de er utsatt for netthets, er sjikane, trakassering, trusler og krenkelse av privatlivets fred det som forekommer hyppigst. For de som arbeider innenfor kommunalt barnevern, er det samme tendens. 22,9 % sier at de opplever oppfordring til straffbar handling. Dette er høyere enn totalen (14,4 %).

Hvem var netthetsen rettet mot?

Tabell 13 - Hvem var netthetsen rettet mot?

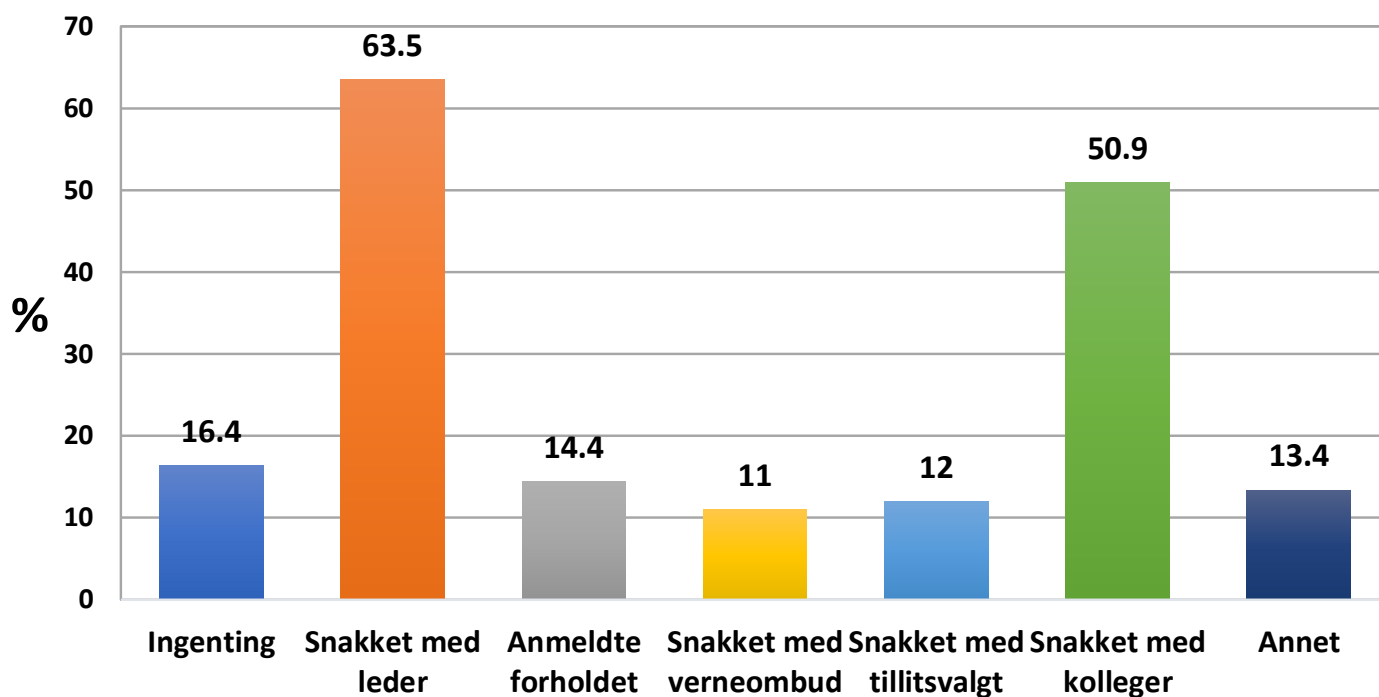
Innenfor barnevernet sier 73,2 % at netthets er rettet mot dem selv. I Tabell 13 ser vi hvordan ansatte i barnevernet skiller seg ut fra det totale bildet. Det er en tendens til at ansatte i kommunalt barnevern opplever mer personlig hets ved at den i større grad er rettet mot familie og barn.

4.4 Tiltak mot netthets

I Tabell 14 ser vi at 63,5 % av de som var utsatt for netthets snakket med leder. 50,9 % snakket med kolleger. 16,4 % sier at de ikke snakket med noen om netthetsen.

I kommunalt barnevern sier 70 % at de snakket med leder, og 59,3 % snakket med kolleger. 15,6 % sier de ikke snakket med noen.

Hva gjorde du da du ble kjent med netthetsen?

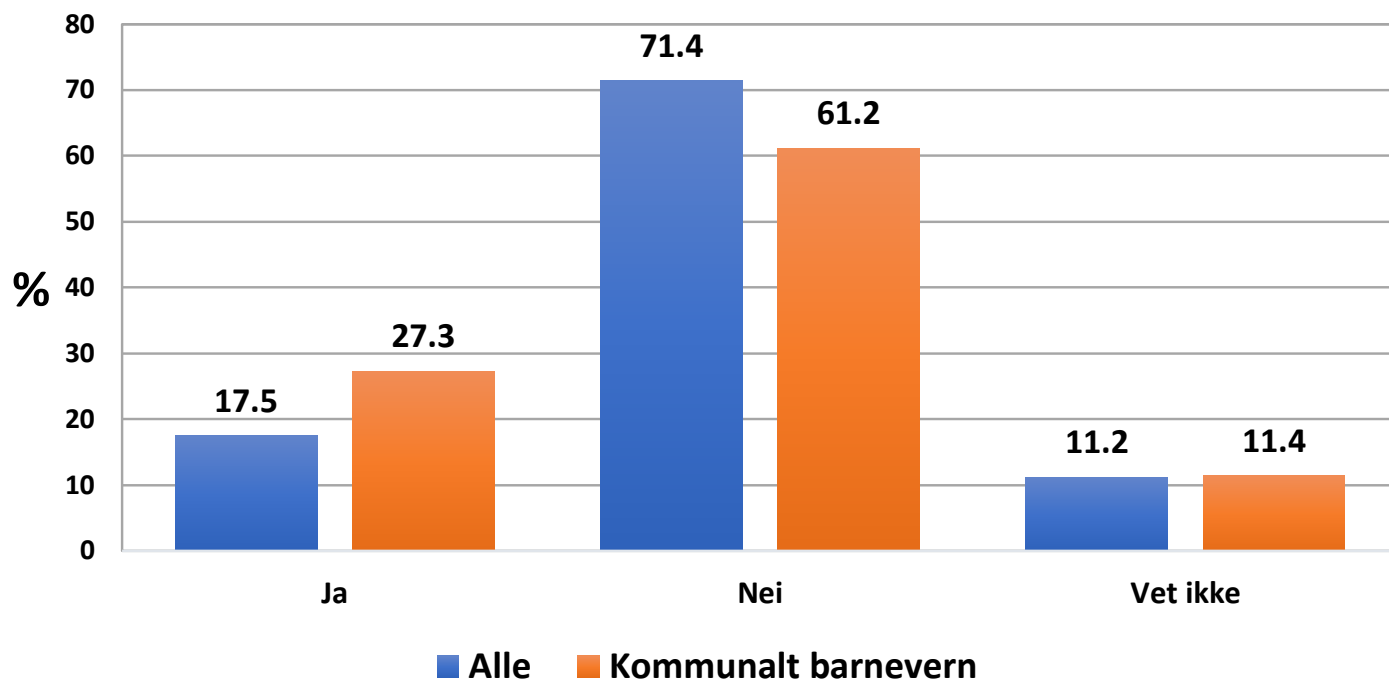

Tabell 14 – Hva gjorde du da du ble utsatt for netthetsen? (n=499)

4.4.1 Få anmeldelser

17,5 % av de som har vært utsatt for netthets sier at hetsen ble anmeldt. 71,4 % sier det ikke ble anmeldt. Sammenlignet med ansatte i kommunalt barnevern ser vi i Tabell 15 at det er over 27 % av respondentene som arbeider i kommunalt barnevern og som var utsatt for netthets, som sier at saken ble anmeldt. 61,2 % sier det ikke ble anmeldelse.

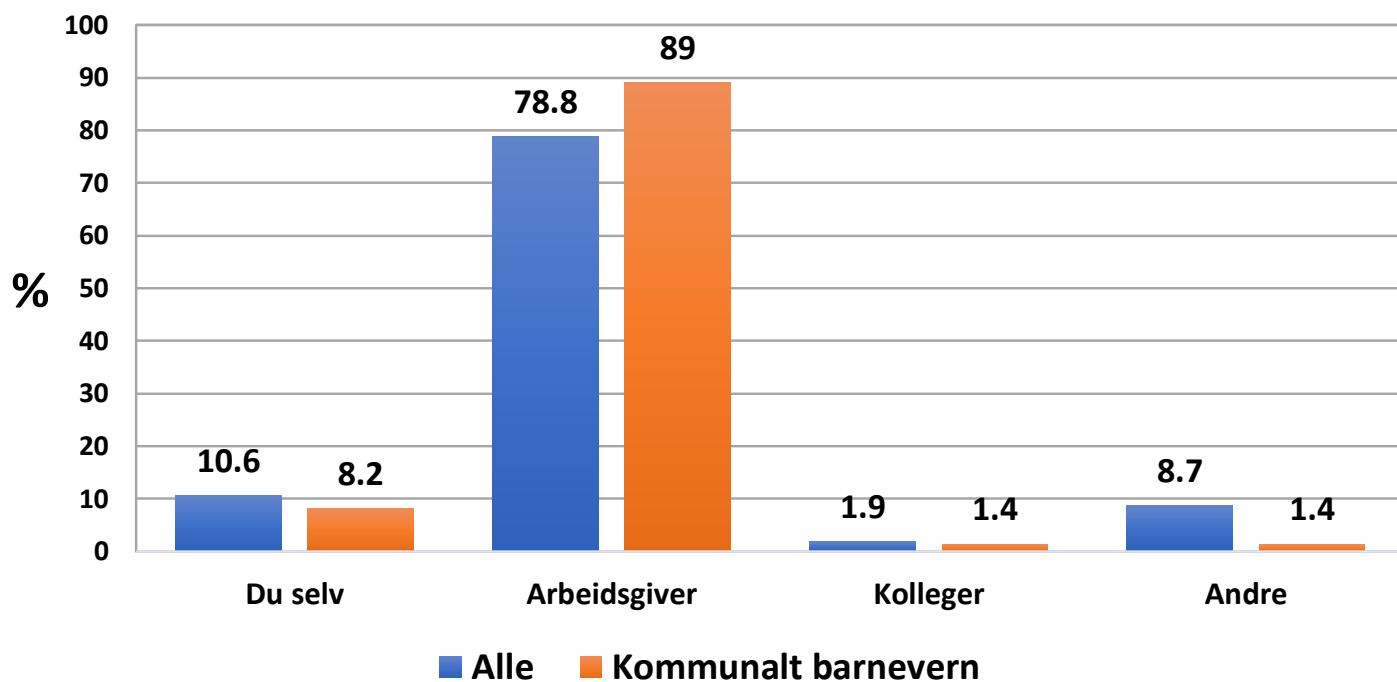
Ble netthetsen anmeldt?

Tabell 15 - Ble netthetsen anmeldt? (Alle: n=510, kommunalt barnevern: n=245)

FO har erfaring med at det ikke alltid er tydelig hvem som skal anmelde. Tabell 16 viser at i om lag 10 % av tilfellene er det den som er utsatt som anmelder. 78,8 % sier at arbeidsgiver har anmeldt. I kommunalt barnevern sier 89 % at arbeidsgiver anmeldte.

Hvem anmeldte?

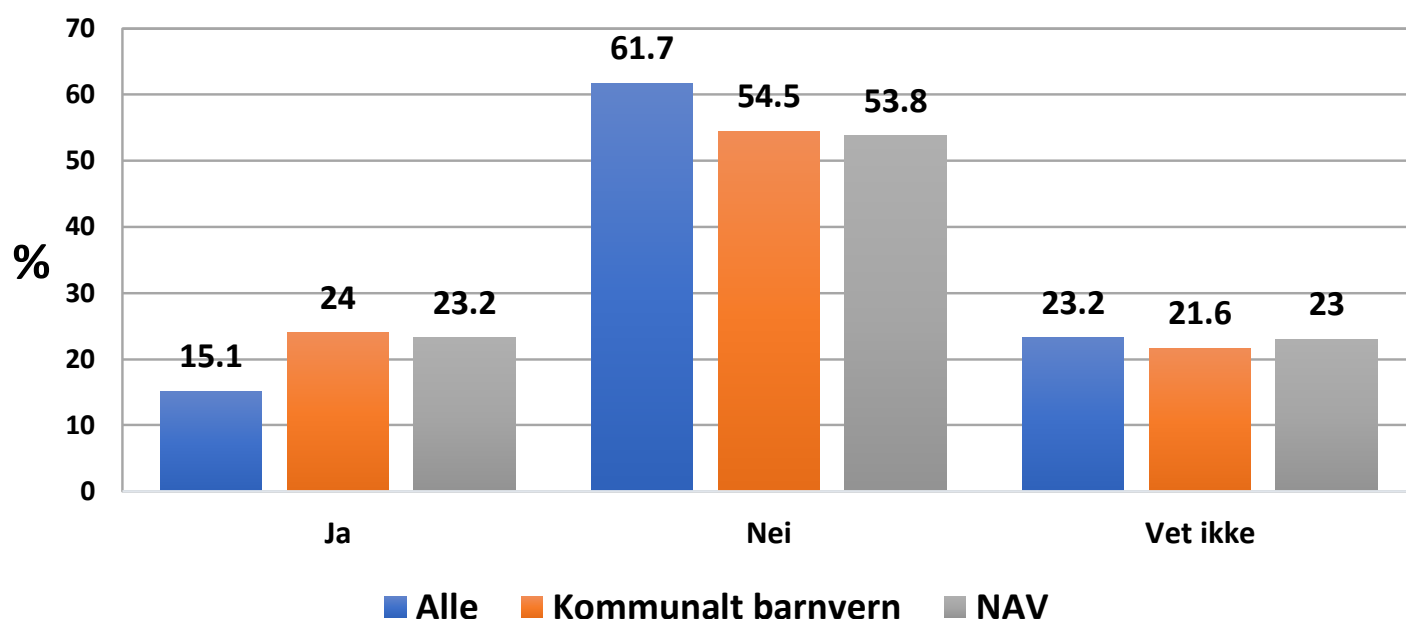

Tabell 16 - Hvem anmeldte?

4.4.2 Manglende rutiner

Tabell 17 viser at 15,1 % av respondentene kjenner til om det er laget rutiner for hvordan netthets skal følges opp på jobben. Innenfor barnevernet og i NAV (kommunal) er det flere som kjenner til slike rutiner.

Er det laget rutiner for hvordan netthets skal følges opp på jobben din?

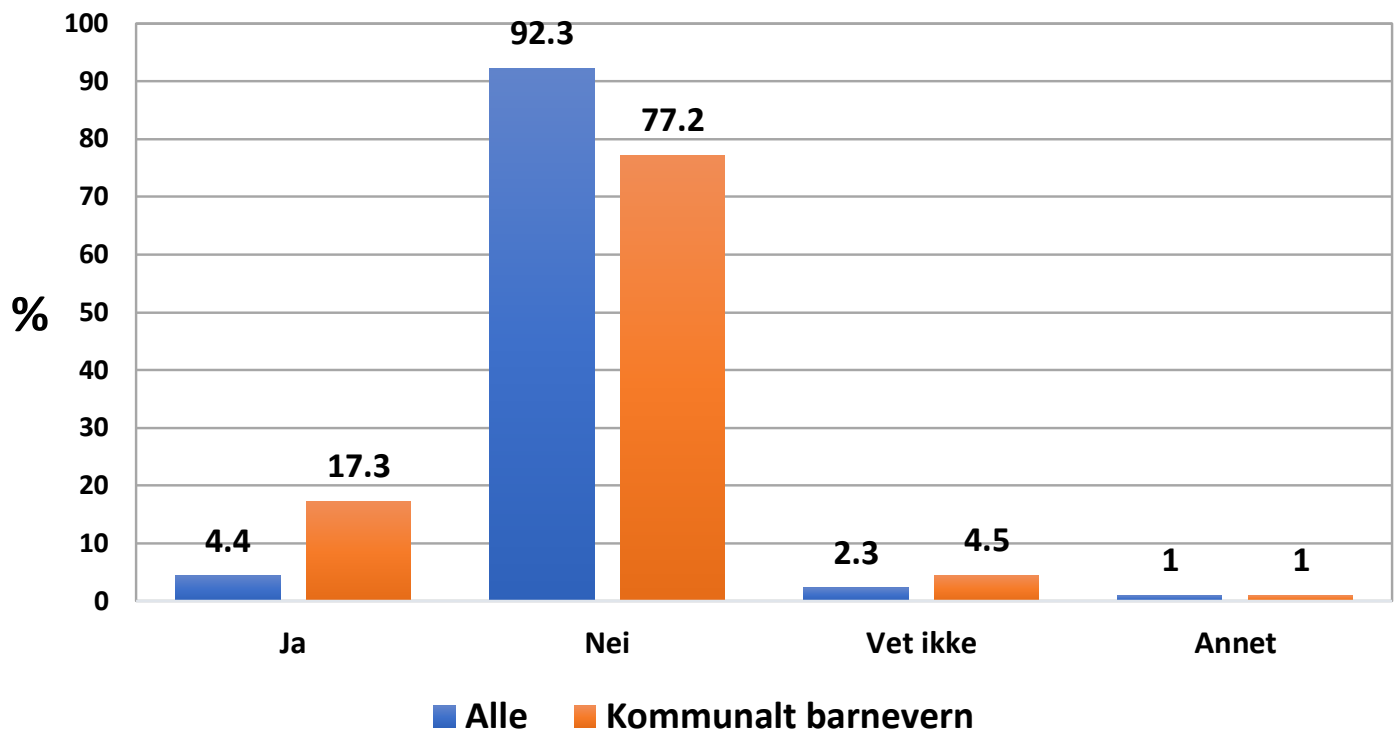

Tabell 17 - Er det laget rutiner for hvordan netthets skal følges opp på jobben din?

4.5 Flere vurderer å slutte i jobben sin på grunn av netthets

Tabell 18 viser at 4,4 % av alle respondentene (n=5323) har vurdert å slutte i jobben sin på grunn av netthets. 92,3 % svarer at de ikke har vurdert å slutte på grunn av netthets. Innenfor kommunalt barnevern sier 17,3 % av de spurte at de vurderer å slutte på grunn av netthets. 77,2 % av de ansatte i kommunalt barnevern sier de ikke har vurdert å slutte på grunn av netthets.

Har du vurdert å slutte i jobben din på grunn av netthets?

Tabell 18 - Har du vurdert å slutte i jobben din på grunn av netthets? (Alle: n=5323, kommunalt barnevern: n=902)

5 Avslutning

Netthets er et betydelig problem for flere av FOs medlemmer, men vi ser at ansatte i kommunalt barnevernet er særlig utsatt. Undersøkelsen bekrefter at barnevernet er under sterkt press for tiden. Når hele 17,3 % av de ansatte i barnevernet har vurdert å slutte på grunn av netthets er det et tegn på at det er en stor belastning å arbeide i denne tjenesten. Dersom dette ikke blir tatt på alvor og gjort noe med snarest, er vi bekymret for at barnevernet i fremtiden vil oppleve større turn-over og problemer med nyrekruttering.

At nesten 6 % av de som er utsatt for netthets sier det er kollegaer som står bak, er helt uakseptabelt. Trakassering og hetsing av kollegaer og samarbeidspartnere skal ikke skje – og det burde være enkelt å lage rutiner på arbeidsplassene for å hindre dette.

Samtidig som det er et stort problem for mange av våre medlemmer, er det også mangel på rutiner for hvordan netthets skal følges opp. Det er arbeidsgivers ansvar å følge opp at arbeidstakerne har trygge arbeidsplasser. Dette ble tydeliggjort i de nye bestemmelsene i forskriften til arbeidsmiljøloven om vold og trusler som kom tidligere i år. Men dette løses ikke uten at vernetjenesten og tillitsvalgtapparatet tar sitt medansvar. For å få til trygge arbeidsplasser er samarbeid viktig.

Av de utsatte sier bare 17,5 % at forholdet har blitt anmeldt til politiet. Dette er alt for få, og kan være et signal om at problemet ikke blir tatt alvorlig nok. Ingen ansatte skal være usikre på hvilke rettigheter de har når de blir utsatt for netthets. For at vi skal kunne bevare trygge arbeidsplasser og gode kompetente fagmiljøer, mener FO at myndighetene snarest må sikre at arbeidsgivere følger forskriften i arbeidsmiljøloven, og at det utarbeides gode rutiner for hvordan netthets skal møtes og hvordan ansatte skal ivaretas.

For å forebygge skadeomfanget av netthets er det viktig med bevissthet rundt problemet. Opplever en ansatt netthets i forbindelse med arbeidet er dette et felles problem som arbeidsgivere, vernetjenesten, tillitsvalgte og ansatte har et felles ansvar for å håndtere. Samtidig som netthets tematiseres på arbeidsplassen mener FO at en viktig del av løsningen er helhetlig innsats, der det også sørges for nok bemanning, riktig kompetanse og hensiktsmessig organisering. Bare slik får ansatte mulighet til å utføre oppgavene sine på best mulig måte.

Stå opp for trygghet

Bli medlem ved å sende
«FOMEDLEM» til 1960

FO.NO

Fellesorganisasjonen (FO)
Postboks 4693 Sofienberg 0506 Oslo
Besøksadresse: Mariboestgt. 13, 0183 Oslo
Tlf. 02380 • E-post: kontor@fo.no

